

Okul Öncesi Dönemde Yaratıcı Drama Yoluyla Değerler Eğitimi

Yıldız Kaya¹

Serap Antepli²

Makale Bilgisi

DOI: 10.21612/yader.2018.017

Makale Geçmişi

Geliş tarihi 09.02.2017

Kabul 17.05.2018

Anahtar Sözcükler

Değerler eğitimi

Okul öncesi

Yaratıcı drama

Öz

Araştırmanın amacı okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan "Yaratıcı drama yoluyla değerler eğitimi" uygulamalarının etkili olup olmadığını belirlemektir. Bu çalışmada okul öncesi dönemde bulunan çocukların sevgi, saygı, sorumluluk, iş birliği, paylaşma, temizlik, sabır, güven, dürüstlük, çalışkanlık ve eşitlik değerlerini fark etmelerine ve dolayısıyla değerler eğitimi konusunda farkındalık geliştirmelerine yaratıcı drama yönteminin etkisi araştırılmıştır. Çalışma, yaşları 5 ve 6 arasında değişen toplam 16 çocuk ile yürütülmüştür. Çocuklara değerler eğitimi için hazırlanan yaratıcı drama etkinlikleri 18 oturumda birer ders saati süresince uygulanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan "Okul öncesi dönemde yaratıcı drama yoluyla değerler eğitimi değerlendirme anketi" kullanılmıştır. Çocukların drama uygulaması öncesi ve sonrası değerler eğitimi ölçme aracından almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir fark gösterip göstermediğine ilişkin sonuçlar için Wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları araştırmaya katılan çocukların değerler eğitimi ölçme aracından aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($z=3.41, p<.01$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın son test puanları lehine olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre yaratıcı drama yoluyla değerler eğitimi uygulamalarının çocukların değerler eğitimi puanlarına önemli düzeyde etkisinin olduğu söylenebilir. Sonuç olarak bulgular, değerler eğitimi kazandırma konusunda yaratıcı drama yönteminin etkili olduğunu göstermektedir.

The Values Education In Preschool Period Through Creative Drama

Article Info

DOI: 10.21612/yader.2018.017

Article History

Received 09.02.2017

Accepted 17.05.2018

Keywords

Values education

Pre-school

Creative drama

Abstract

The aim of the research is to determine whether the practices "values education through creative drama" prepared for pre-school children is effective. In this study, the effect of creative drama on preschool students for awareness of love respect, responsibility, cooperation, sharing, cleanliness, patience, confidence, honesty, industriousness and equality is studied. The study is carried out with totally 16 children (aged 5-6). The creative drama activities which are prepared for the values education are put into practice as one hour totally in 18 sessions. In this research, "The values education by using creative drama in preschool period rating scale" which is prepared by the researcher is used as a tool of gathering data. To see if there is a significant difference between the scores that children get before and after applying the rating scale, Wilcoxon Signed Ranks Test is used. The result of analysis shows that there is a significant difference between the scores that children get before and after applying the values education rating scale ($z=3.41, p<.01$). When gap analysis' mean rank and total are taken into consideration, it is seen that the difference is in favour of the final test.

According to these results, it can be said that the curriculum applied is highly effective on the children's values education marks. As a result, the data show that creative drama method is highly effective on children's getting values education.

1 Bil. Uzm., Milli Eğitim Bakanlığı, Şehit Teğmen Ertuğrul Pilatin İlkokulu, Ankara, E-posta: yildiz.ky@gmail.com

2 Çocuk Gelişimi Uzmanı Drama Eğitmeni, Çağdaş Drama Derneği, E-posta: serapmiya@hotmail.com.

Giriş

Kişiliğin temelleri çocuklukta atılmakta, ergenlikte oluşmakta, yetişkinlikte yaşanmaktadır (Antepli, 2016). Çocukluk dönemindeki gelişmeler yaşamın ileriki yıllarında kendini göstermektedir. Okul öncesi dönemde verilen eğitimle çocukların bütün gelişim alanları desteklenmektedir. Önemi giderek artan okul öncesi eğitimde yaratıcı drama etkinliklerine yer verilmekte ve yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanıldığı görülmektedir.

Adıgüzel (2012) dramayı “İçinde eylem olan, bir ya da birden çok insanın birbirleriyle, doğayla ya da başka nesnelere etkileşerek yaşadıkları içsel ve dışsal devinimler ve onların yaşam durumlarını geniş ölçüde içeren etkinlikler” olarak tanımlamıştır. San (1991) ise yaratıcı dramayı “Bir kavramın, bir ders konusunun, bir metnin daha iyi anlaşılır kılınması, bireyce ve grupça özümsemiş içsel yaşantıya dönüşmesi, gözden geçirilerek, üzerinde düşünülerek dışa vurulmasıdır” şeklinde tanımlamaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumları çocuğun ailesinden sonra karşılaştığı ilk sosyal alandır ve çocuk bu sosyal alanda arkadaşlarıyla birlikte yaşamının gerektirdiği uygun davranışları burada yaşadığı deneyimler sayesinde öğrenir. Böylece çocuğun sosyal açıdan hayata uyum süreci de başlamış olur. Drama teknik ve yöntemlerinden faydalanılarak sosyal gelişim desteklendiğinde çocukların uygun sosyal davranışları öğrenmeleri ve bunları uygulamaları daha kolay olabilmektedir. Çünkü drama, grupta birlikte olma, iş birliği yapma, paylaşma ve başkalarının haklarına saygı duyma gibi kavramları temel almaktadır (Aslan, 2008).

Yaratıcı drama okul öncesi eğitimde yer alan yöntemlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Drama etkinliği tek başına planlanabileceği gibi günlük plan içerisinde yer alan diğer etkinliklerle bütünleştirilerek de planlanıp uygulanabilmektedir. Bulut Pedük ve Erdoğan (2011)’ın belirttiği gibi, çocuklarla birlikte söylenen bir şarkıdan yola çıkılarak doğaçlamaların, anlatılan öykülerin dramatisasyonunun yapılması ya da yeni öykülerin oluşturulup doğaçlamalarının gerçekleştirilmesi şeklinde planlanan öğrenme süreçlerinde drama etkinliği ile müzik ve Türkçe etkinliklerinin bütünleştirilmesi söz konusu olabilmektedir (Köksal Akyol, 2012).

Bireyin hayatında ciddi bir öneme sahip olan okul öncesi dönemde çocukların öğrendiklerini uygulamaya geçirmelerinde yaratıcı drama yönteminin etkisi çok büyüktür (Ulutaş 2011). Yaratıcı drama, erken çocukluk döneminden itibaren, yetişkinlik de dahil olmak üzere bütün yaşam dönemlerinde oyunun gücünü kullanan etkili bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle okul öncesi dönemde uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin çocukların bilişsel, dil, sosyal-duygusal ve motor gelişimleri ile öz bakım becerilerini doğrudan desteklediği savunulmaktadır.

Drama çocuğun sosyalleşmesine katkı sağlamaktadır. Çeşitli etkinliklerin özelliğine göre tartışan, konuşan, olayları yaşayan, gözleyen ve yaratan çocuk, sosyal iletişimin temellerini sağlamlaştırır. Çocuk grup içerisinde iş birliğini, paylaşmayı, dayanışmayı, başkalarına saygı duymayı, duyarlı olmayı ve birbirlerini kabul etmeyi öğrenir. Böylece çocuğun hem kendine hem de başkalarına güven duygusu gelişir (Gönen ve Dalkılıç, 2003; Yazar, Çelik ve Kök, 2007).

Farklı yaşantıları tanıma, farklı rollere girerek farklı olay ve durumlarla ilgili deneyim kazanma, yaşamın çok yönlü algılanmasını ve araştırma isteğinin gelişimini sağlama, yaparak, yaşayarak öğrenme ve öğrenilenlerin kalıcı olması drama çalışmalarını sonucunda bireylerde olması beklenen kazanımlar arasında sayılabilir. Bu kazanımlar dikkate alındığında dramanın bireylerin gelişiminde önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir (Köksal Akyol, 2003).

Yaratıcı drama, çocuklara verilmek istenen birçok konu ve kazanımların hem eğlenceli hem de kalıcı bir şekilde öğrenimini sağlamaktadır. Bu dönemde verilmesi gereken en önemli konulardan biri değerler eğitimidir. Değerler eğitimi bireyin kendine ve topluma yararlı olmasını sağlayacak temel değerleri anlayarak birbiriyle ilişkilendirme ve bireye kazandırma eğitimidir.

Okul öncesi dönem, çocuklarda değerlere ilişkin bilgilerin temellerinin atıldığı ilk dönemdir. Değerler temel öğeleri içerir fakat yaşanan çevre, kültürel özellikler, eğitim ve deneyimler gibi pek çok faktöre göre farklılıklar gösterebilir. Değerlere ilişkin bilgiler tüm hayat boyunca devam eder. Fakat ilk bilgiler erken dönemlerde kazanılmaya başlanır ve kişiliğin oluştuğu dönemlere yani son ergenlik dönemine kadar devam eder. Bu süreden sonra da değerlere ilişkin değişimler elbette mümkündür fakat temel değerler oluşmuştur (Balat Uyanık ve Balaban Dağal, 2009; Balat Uyanık, 2005).

Değerler insanların duygu, düşünce ve davranış boyutlarıyla yakından ilgilidir. Sosyal bilimciler, değerlerin insan davranışlarını açıklamada temel bir öneme sahip olduğunu ifade etmektedir (Dilmaç ve Ekşi, 2007). Değerler, davranışlara rehberlik eden etik kurallar, temel inanışlar, doğru ve yanlışları açıklayan standartlardır (Halstead, 1996; Erdem, 2007). Taşdemir (2009)'e göre değerler toplumun sosyo-kültürel öğelerine anlam veren temel ölçütlerdir. Matthews (2001) da değerleri, davranışların öncülleri ve araçları olarak görmüştür. Buna göre değerlere, en genel anlamda bir davranışın veya düşüncenin kıymeti veya önemi dikkate alınarak yapılan kişisel tercihler veya toplumun bir üyesi olarak bir birey tarafından benimsenen ve izlenen genel amaçlar olarak bakılabilir (Dede, 2007, s.13).

Değer eğitimi; ahlaki, kültürel, ruhsal, toplumsal ve bireysel alana ilişkin uygun duyarlılık geliştirmeyi ve bunları içselleştirmeyi içerir. Sosyal bir varlık olarak insan, toplum içerisinde yaşamak ve içinde yaşadığı toplumun değerlerini, inançlarını, davranış biçimlerini dikkate almak zorundadır. Toplumlar, değerleri doğrultusunda bazı davranışların sergilenmesini takdirle karşılar. Örneğin; sadakat, sevgi, cesaret, dostluk, temizlik, saygı, dürüstlük, nezaket ve benzerleri önem verilen toplumsal değerlerdir. Birey, toplum ile insanlığın varlığı ve gelişmesi değerlere, özellikle ahlaki değerlere ve onların gerçekleşmesine bağlıdır. İnsanın yaşamdaki doğrularını inandığı değerler belirler. Bu değerlerin uğruna, insanlar fedakarlıkta bulunur, mücadele ederler ve hatta bu uğurda ölümü bile göze alırlar. İnsani değerler ya da temel değerler dediğimiz bu vb. değerler, insanın en iyi tarafını ortaya çıkarmayı ve onun kişiliğini bütünüyle geliştirerek, insani mükemmelliğe erişmesini sağlamayı amaçlamaktadır (Aydın, 2010; Tahiroğlu vd. 2010; Bolay 2007; Dökmen, 2005; Özden 2005; Doğan, 1993).

Değerler eğitiminin hedefi, kendini tanımlama, kendini anlama ve kendini tamamlama gibi pratiksel süreçlerden geçirdiği insanın yetilerini en üst düzeye ulaştırarak, “iyi hayat” yaşamasını sağlamaktır (Kale, 2007 s. 319). Aydın (2010)'a göre değerler eğitiminin amacı, çocuğun doğuştan getirdiği en iyi tarafı ortaya çıkarmak; kişiliğinin her yönüyle gelişmesini sağlamak, bireyi ve toplumu kötü ahlaktan korumak ve kurtarmak, bunun yanında iyi ahlakla donatmak ve devamını sağlamaktır. Bu nedenle, çocuklara ahlaki ve ahlaki olmayan özellikler hakkında doğru bilgiler verilmeli ve onlarda sağlam kanaatler oluşturulmalıdır. Bu şekilde, çocuklar iyi eğilimlerini geliştirmeyi, kötü eğilimlerine teslim olmamayı denerler ve böylece çocukların karakterleri olumlu yönde gelişir.

Genel olarak değerlerde bir yozlaşma süreci yaşandığı kabul edilmektedir. Çocukların küçük yaşlarda sorumlu davranmasını öğrenemeyeceğine ilişkin yaygın görüşler de bulunmaktadır. Oysa

uygun davranışlar erken yaşlarda öğrenilmezse, çocuklar büyüdüğü zaman problemler daha kötü sonuçlara neden olabilir. Örneğin şiddet ve cinsellik kültürünün öne çıkması, bölgeler arası dengesizlik ve yetersiz beslenme, çevre kirlenmesi, aile kurumunun zayıflaması, alkol ve madde bağımlılığı, cinsel sapmalar, terör ve savaş, yüksek intihar oranları, paraya tapınma gibi göstergeler karşımıza çıkabilmektedir. Değerlerin yozlaştığı ve anlamını daha fazla yitirmeye başladığı günümüzde değer eğitimi daha fazla önem verilmelidir (Kan, 2010; Balat Uyanık ve Balaban Dağal, 2009 s.24; Hökelekli ve Gündüz, 2007 s.373).

Sağlıklı düşünen, hisseden ve davranan bireylerin yetiştirilebilmesi için gerekli ve vazgeçilmez olan değerler eğitiminin okul öncesi dönemde verilmesinin zorunlu hale geldiği görülmektedir. Değerler eğitimi bilgi, duygu ve davranışın bir arada olmasını gerektirir. Bunu uygulayabilmek için ise yaratıcı drama uygun bir yöntemdir. Değerler eğitiminin yaratıcı drama yoluyla verilmesinin okul öncesi dönem çocukları üzerinde daha etkili ve kalıcı olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada okul öncesi dönemde değerler eğitiminin, yaratıcı drama yoluyla verilmesi planlanmıştır. Bu çalışmada okul öncesi dönemde bulunan çocuklarının sevgi, saygı, sorumluluk, iş birliği, paylaşma, temizlik, sabır, güven, dürüstlük, çalışkanlık ve eşitlik değerlerini fark etmesi, yaratıcı drama yöntem ve teknikleri kullanılarak değerler eğitimi konusunda farkındalık geliştirmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonunda çocukların ele alınan her bir değer hakkında giriş niteliğinde bir ön bilgiye sahip olmaları beklenmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Yaratıcı drama yoluyla değerler eğitimi uygulamalarının okul öncesi dönemdeki çocukların değerler eğitimi kazanımına etkisini incelemek için yarı deneysel model (tek grupta öntest-sontest düzeni) kullanılmıştır. Tek grup öntest-sontest modelinde gelişigüzel seçilmiş bir gruba bağımsız değişken uygulanır. Ancak hem deney öncesi (öntest) hem de deney sonrası (sontest) ölçmeler vardır (Karasar, 2004).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Ankara ili Mamak ilçesindeki Şehit Teğmen Ertuğrul Pilatin İlkokulu anasınıfına devam eden 48-66 ay arasında toplam 16 çocuktan (9 kız, 7 erkek) oluşmaktadır. Katılımcıların drama geçmişi bulunmamaktadır. Çalışma grubu araştırmacının kendi öğrencileri olmakla birlikte uygulamalar araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veriler “Okul Öncesi Dönemde Yaratıcı Drama Yoluyla Değerler Eğitimi Değerlendirme Anketi” ile toplanmıştır. Ölçme aracı araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Değerler eğitimi ile ilgili kuramsal bilgilerden yararlanılarak konu ve kazanımlar belirlenmiştir. Konu olarak alınan sekiz değer (Sevgi-saygı, sorumluluk, iş birliği-paylaşma, temizlik, sabır, dürüstlük, çalışkanlık, eşitlik) her biri için üçer madde belirlenmiş olup, toplamda 24 maddeden oluşan bir anket hazırlanmıştır.

Ölçme aracının geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını yapabilmek için drama uygulaması yapılan deney grubu dışında 118 çocuğa daha anket uygulanmıştır. Çalışmanın uygulandığı grup da dahil edildiğinde anket rastgele seçilen ilkokulların anasınıflarına ve bağımsız anaokullarına devam eden yaşları 5 ve 6 arasında değişen toplam 134 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama grubunun cinsiyet dağılımları kız (n=69 %51,5) ve erkek (n=65, %48,5) şeklindedir.

Ölçülen özellik kapsamında en olumlu yanıt üç puan, en olumsuz yanıt bir puan olacak şekilde derecelendirilme yapılmıştır. Ölçme aracından alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan 72'dir. Ölçme aracının geçerlik ve güvenirliğine ilişkin kanıtlar 134 geçerli veri ile elde edilmiştir. Geçerlik çalışması kapsamında madde analizleri yapılmış ve yapı geçerliğine ilişkin kanıtlar elde edilmiştir. Güvenirliğine ilişkin kanıt elde etmek için ise Cronbach alpha güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır.

Geçerlik Çalışmasına İlişkin Bulgular

Geçerlik çalışması kapsamında madde analizi ve faktör analizi yapılmıştır. Tablo 1.'de anketin 24 maddeyi içeren uygulamasından alınan toplam puanlara ait betimsel istatistikler görülmektedir. Geçerliklere ilişkin kanıtlar elde edilirken ilk olarak madde toplam puan korelasyonları hesaplanmıştır.

Tablo 1. Ölçme Aracından Elde Edilen Toplam Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler

Ortalama	Alınan En Düşük Puan	Alınan En Yüksek Puan
63.58	27	72

Tablo 1. incelendiğinde ölçme aracından alınan en düşük puan 27 iken, en yüksek puanın 72 olduğu görülmektedir. Ölçme aracından alınan toplam puan ortalaması ise 63.58'dir.

Madde Toplam Puan Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 2. Madde Toplam Puan Korelasyonları

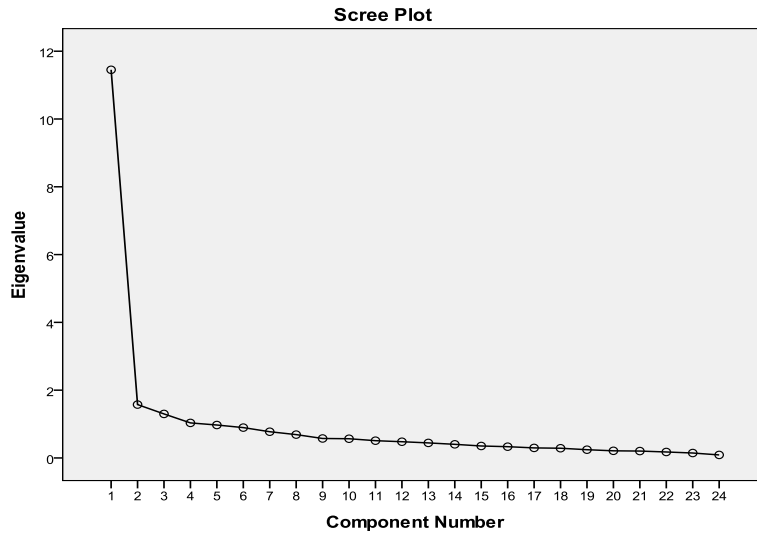
Madde No	Madde Silinirse Aritmetik Ortalama	Madde Silinirse Anketin Varyansı	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyon Katsayısı	Madde Silinirse Cronbach Alfası
1	60.79	79.71	.54	.95
2	60.93	79.06	.56	.95
3	60.81	78.68	.67	.95
4	60.87	77.50	.74	.95
5	60.97	77.62	.64	.95
6	60.90	77.30	.70	.95
7	60.85	77.84	.74	.95
8	60.82	77.98	.76	.95
9	60.88	76.55	.76	.95
10	60.85	77.78	.72	.95
11	60.91	78.17	.65	.95
12	60.94	77.65	.69	.95
13	61.11	78.31	.55	.95
14	61.05	76.76	.70	.95

15	60.91	79.26	.50	.95
16	60.99	77.20	.68	.95
17	60.85	77.90	.71	.95
18	60.88	78.45	.63	.95
19	60.76	80.21	.63	.95
20	61.05	78.48	.55	.95
21	61.05	77.11	.58	.95
22	61.02	76.40	.72	.95
23	60.96	78.68	.58	.95
24	61.00	77.67	.68	.95

Ölçme aracının madde toplam puan korelasyonları hesaplanmıştır. Korelasyon analizlerinde maddelerin ölçek toplam puanları ile yüksek korelasyon göstermesi tüm maddelerin aynı boyutta ölçme yaptığının bir göstergesidir (Tezbaşaran, 1996). Yapılan korelasyon analizlerinde madde toplam puan korelasyonlarının .51 ile .76 arasında değiştiği görülmektedir. Maddelerin toplam puan ile korelasyonları incelediğinde tüm maddelerin aynı yapıyı ölçtüğü değerlendirilmektedir.

Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Örneklem büyüklüğünün faktör analizi açısından hangi düzeyde yeterli olduğunu belirleyen Keiser-Meier-Olkin değeri .90 olarak hesaplanmıştır ayrıca Bartlett küresellik testi .01 düzeyinde manidar bulunmuştur. Gerçekleştirilen temel bileşenler analizi, özdeğeri 1.00'den büyük olan dört faktör olduğunu göstermiştir. Bu durum, ölçme aracının en fazla dört faktörlü olabileceğinin göstergesidir. Şekil 1.1'de görülen yamaç grafiği dikkate alındığında, yüksek eğimli iniş sayısının bir olarak değerlendirilebileceği görülmektedir.

Şekil 1. Açımlayıcı Faktör Analizi Sonucunda Elde Edilen Yamaç (Serpilme) Grafiği

Temel bileşenler analizinden elde edilen verilere göre her bir maddenin tek bir faktör altında .55 ile .80 arasında yüksek faktör yük değerine sahip olduğu görülmektedir ve farklı faktörlerdeki yük değerleri arasında .10'dan daha düşük fark olan maddeler "binişik" olarak kabul edilmiş ve

farklı faktörlerde binişik olan herhangi bir maddeye rastlanmamıştır. Elde edilen verilere göre ölçme aracının tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Tek faktörlü yapı toplam varyansın % 47.72'sini açıklamaktadır. Tablo 3'te ölçme aracında yer alan maddelerin faktör dağılımları ve faktör yük değerleri sunulmuştur.

Tablo 3. Madde Faktör Yük Değerleri

Madde No	Faktör 1	Madde No	Faktör 1
9	.80	24	.70
8	.79	11	.69
4	.77	5	.67
7	.77	18	.67
10	.76	19	.67
22	.75	21	.61
17	.74	23	.61
14	.73	2	.61
12	.73	13	.58
6	.72	1	.58
16	.72	20	.58
3	.71	15	.55

Tablo 3 incelendiğinde tüm maddelerin birinci faktör altında yüksek faktör yük değerlerine sahip olduğu görülmektedir.

Güvenirlilik Çalışmaları

Ölçme aracının güvenirliliğine ilişkin kanıtlar için Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçme aracından elde edilen güvenirlilik katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlilik, test puanlarının hatadan arınık olma derecesi olarak tanımlanmaktadır. Cronbach alfa katsayısı hemen hemen tüm ölçme araçlarının güvenirliliğini belirlemede kullanılan bir katsayı olarak kabul edilmektedir. Katsayı 1'e yaklaştıkça ölçekte yer alan maddelerin iç tutarlılığının yüksek olduğu sonucuna ulaşılır (Kula kartal ve Mor Dirlik, 2016).

Verilerin Toplanması

Her oturum haftada iki gün 1'er saat (60 dakika) olup, çalışma 24/03/2015 ve 28/05/2015 tarihleri arasında toplam 18 oturum olarak gerçekleştirilmiştir. Uygulamalarda sevgi-saygı, sorumluluk, iş birliği-paylaşma, temizlik, sabır, dürüstlük, çalışkanlık ve eşitlik değerleri ele alınmış olup her biri için iki oturum düzenlenmiştir. Çalışmanın bütün oturumları yaratıcı drama yöntemi kullanılarak yapılandırılmış ve yaratıcı dramanın rol oynama, doğaçlama, donuk imge, liderin role girmesi teknikleri kullanılmıştır. Uygulama aşamasında oturumların tamamının fotoğrafları çekilmiş, bir kısmı ise kameraya alınmıştır.

Verilerin Analizi

Veri toplama aracı olarak "Okul Öncesi Dönemde Yaratıcı Drama Yoluyla Değerler Eğitimi Değerlendirme Anketi" kullanılmış olup sonuçlar analiz edilmiştir. Okul Öncesi Dönemde Yaratıcı Drama Yoluyla Değerler Eğitimi Değerlendirme Anketi'nin geçerlik ve güvenirlilik çalışması

yapıldıktan sonra uygulamaya geçilmiştir. Hazırlanan ölçme aracı her çocuk için bir kez uygulama öncesinde, bir kez de uygulama sonrasında sınıf öğretmeni (araştırmacı) tarafından doldurulmuştur. Çocukların drama uygulaması öncesi ve sonrası değerler eğitimi ölçme aracından almış oldukları puanların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır.

Bulgular

Araştırma okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan “Yaratıcı drama yoluyla değerler eğitimi” uygulamalarının etkili olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Uygulanan drama çalışmalarının öğrenciler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Öğrencilerin değerler eğitimi anketinden aldıkları puanların karşılaştırılması için örneklem sayısının 30’un altında olması nedeniyle parametrik olmayan istatistiksel yöntemlerin kullanılması gerekmektedir. Bu nedenle ilişkili ölçümler için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır.

Tablo 4. Ön test ve Son test Puanlarına Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sontest-Öntest	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra	0	.00	.00	3.41*	.001
Pozitif Sıra	15	8.00	120.00		
Eşit	1	-	-		

*Negatif sıralar temeline dayalı

Çocukların değerler eğitimi yaratıcı drama uygulaması öncesi ve sonrası değerler eğitimi ölçme aracından almış oldukları puanların anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları Tablo 4’te verilmiştir. Buna göre analiz sonuçları, araştırmaya katılan çocukların değerler eğitimi anketinden elde edilen ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($z=3.41$, $p<.01$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın son test puanları lehine olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre düzenlenen “Yaratıcı drama yoluyla değerler eğitimi” uygulamalarının çocukların değerler eğitimi puanlarına önemli düzeyde etkisinin olduğu söylenebilir.

Tartışma ve Sonuç

Uygulamalarda sevgi-saygı, sorumluluk, iş birliği-paylaşma, temizlik, sabır, dürüstlük, çalışkanlık, eşitlik değerleri yaratıcı drama yöntemiyle işlenerek çocukların bu değerlere karşı duyarlılıklarının artırılması beklenmiştir. On sekiz oturum süren uygulama bitiminde çocukların bu konularda farkındalık geliştirdiği ve davranışlarında olumlu değişimlerin olduğu görülmüştür. Yapılan uygulamalar sonrasında çocukların son test puanlarında artış olduğu görülmektedir. Yapılan “Yaratıcı drama yoluyla değerler eğitimi” uygulamalarının okul öncesi dönemdeki çocukların değerler eğitimi kazanımına olumlu etkisinin olduğu görülmüştür. Buna göre çocukların değerlere ilişkin bilgi ve tutumlarının yaratıcı drama yöntemi kullanılarak geliştirilebileceği söylenebilir. Okul öncesi dönemde yaratıcı drama yöntemi diğer yöntemlere göre çok daha etkili olabilmektedir. Çocuklar yaparak ve yaşayarak çok daha kalıcı ve hızlı öğrenmektedirler. Bu sayede çocuklar durumlar arasında sebep sonuç ilişkisi kurmakta ve çocukların yaşamsal deneyimleri artmaktadır. Kişilik gelişiminde oldukça etkin bir dönem olan okul öncesi dönemde ciddiyle ele alınması gereken “Değerler eğitimi” konusunu kazandırmada yaratıcı dramanın etkili bir yöntem olduğu söylenebilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö. (2012). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Naturel Yayınevi.
- Antepli S., (2016). *Anne Baba Eğitimi Semineri Notları (yayımlanmamış)*. Ankara
- Antepli S., (2014). *Erken çocukluk eğitiminde tümel sanatlar, drama ve oyun etkinlikleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Aslan, E. (2008). *Drama temelli sosyal beceri eğitiminin 6 yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve iş birliği davranışlarına etkisi*. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Aydın.
- Aydın, M.Z. (2010). *Okulda çalışan herkesin görevi olarak değerler eğitimi*. Ankara TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Ceceli Eğitim Kurumları Değerler Eğitimi Buluşması. 10 Nisan 2010
- Balat Uyanık, G. (2012). *Okul öncesinde değerler eğitimi ve etkinlik örnekleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Balat Uyanık, G. ve Balaban Dağal, A. (2009). *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi etkinlikleri*. Ankara: Kök Yayıncılık
- Balat Uyanık G. (2005). *Değerler eğitimi ve değerler eğitimi programları*. Okul öncesi eğitimde güncel konular. Edt. Ayla Oktay, Özgül P. Unutkan. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, s. 197-208
- Bolay, S.H. (2007). Değerlerimiz ve günlük hayat. *Değerler Eğitimi Merkezi Dergisi*, 1 (1), 12-19.
- Dede, Y. (2007). Matematik Öğretiminde Değerlerin Yeri, *AİBÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1, s.12-25.
- Dilmaç, B. ve Ekşi, H. (2007). Değerler eğitiminde temel tartışmalar ve temel yaklaşımlar, *İlk Öğretmen Eğitimci Dergisi*, 14, 21-29.
- Doğan, Nuri (1993). *İlk ve orta dereceli okul ders kitapları ve sosyalleşme*. Ankara: Bağlam Yayınları
- Dökmen, Ü. (2005). *Küçük şeyler* (4.bs.). Sistem Yayıncılık 4. s.60
- Erdem, A. R. (2007). An important factor of culture of education faculties: values (a case study of the education faculty of palı). *Eurasian Journal of Educational Research*, 26: 95-108.
- Güler, S. ve Yücelyiğit, S. (2014). *Panpan ile etkinlikler*. Ankara: Animeto Hayalgücü Yapımcılık Yayıncılık, Yazılım Eğitim Hizmetleri Ltd. Şti.
- Gönen, M. ve Uyar Dalkılıç, N. (2003). *Çocuk eğitiminde drama yöntem ve uygulamalar*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık,
- Halstead, M. (1996). Values and values education in schools. In M.Taylor(Eds.) *Values in Education in Values*, (pp. 3-14). London: Falmer.
- Hökelekli, H. ve Gündüz, T. (2007). Üstün yetenekli çocukların değer yönelimleri ve eğitimleri. *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu 26-28 Kasım 2004*. Edt. Recep Kaymakcan, İstanbul: Dem Yayınları Ensar Neşriyat Tic.A.Ş, s. 371-394.
- Kale, N. (2007). Nasıl bir değerler eğitimi. *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, 26-28 Kasım 2004*. Edt. Recep Kaymakcan, İstanbul: Dem Yayınları Ensar Neşriyat Tic.A.Ş. s.313-322.
- Kan, Ç. (2010). Sosyal bilgiler dersi ve değerler eğitimi. *Millî Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 39 no:187, s.138-144.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi* (12.bs.). Ankara: Nobel yayıncılık
- Korkmaz Tosun, G. (2011). *Okul öncesi çocukların ebeveynlerine yönelik değerler eğitiminin yaratıcı drama ile işlenmesi*. Özel Doğanç Yaratıcı Drama Eğitmenliği/Liderliği Programı Bitirme Projesi. s.48
- Köksal Akyol, A. (2012). Okul öncesi eğitimde drama ve öğretmenin rolü. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, Cilt: 1 Sayı: 1 Sayfa: 105-116
- Köksal Akyol, A. (2003). Drama ve dramanın önemi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2 s.4
- Kula Kartal, S. ve Mor Dirlik, E. (2016). Geçerlik kavramının tarihsel gelişimi ve güvenilirlikte en çok tercih edilen yöntem: Cronbach Alfa Katsayısı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1865-1879.

- Matthews, B. (2001). The relationship between values and learning. *International Education Journal*, 2 (4). Educational Research Conference Special Issue. 223-232.
- Özden, Y. (2005). *Eğitimde yeni değerler; eğitimde dönüşüm*. Ankara: Pegem-A Yayıncılık
- San, İ. (1991). Yaratıcı drama- eğitsel boyutları. *1. Eğitim Kongresi, 25-27 Kasım 1991*. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi İzmir, s.558-564.
- Tahiroğlu, M. ve Yıldırım,T., Çetin,T. (2010). Değer eğitimi yöntemlerine uygun geliştirilen çevre eğitimi etkinliğinin, ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin çevreye ilişkin tutumlarına etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 30, s. 231-248.
- Taşdemir, M. (2009). İlköğretimde değerler eğitimi ve bu değerlerin alevî-bektaşî değerleri ile ilişkililiği, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Sayı 51 s.295-323.
- Tezbaşaran, A. A. (1996). *Likert tipi ölçek geliştirme klavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Ulutaş, A. (2011). Okul öncesi dönemde drama ve oyunun önemi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:6, s.232-242.
- Yazar, A., Çelik, M. ve Kök, M. (2007). Okul Öncesi eğitimde yaratıcı dramının çocuğun gelişim alanlarına etkisi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:16 s.15-21

Ekler

Ek 1: Okul Öncesi Dönemde Yaratıcı Drama Yoluyla Değerler Eğitimi Değerlendirme Anketi

Aşağıda 24 adet madde bulunmaktadır. Lütfen bu maddeleri okuyarak, ilgili çocuğu en çok yansıttığını düşündüğünüz ifadeyi çarpı (X) koyarak işaretleyiniz.

	Maddeler	Hiçbir zaman	Nadiren	Her zaman
1	Yetişkinlere karşı saygılı ve nazik davranır			
2	Selamlaşma, sıra olma, bağırmadan konuşma gibi toplumsal kuralları uygular.			
3	Arkadaşlarına olan sevgisini davranışlarıyla yansıtır			
4	Kendisine verilen görevleri yerine getirir.			
5	Suyun, elektriğin vb. durumların boşa harcanmaması gibi konularda duyarlıdır.			
6	Eşyalarına sahip çıkar, düzenli kullanır			
7	Arkadaşlarıyla işbirliği yapar.			
8	Yardıma ihtiyacı olan birisini gördüğünde ona yardım etmek için çaba gösterir.			
9	Paylaşmayı sever.			
10	Kişisel eşyalarını temiz ve düzenli kullanır.			
11	Kişisel temizliğini aksatmadan ve zamanında yapar.			
12	Çevresini temiz tutmaya özen gösterir.			
13	Sıkıcı da olsa başladığı bir işi sonuna kadar devam ettirir.			
14	İsteklerini erteleyebilir ve uygun zamanın gelmesini bekler.			
15	Olumsuz tepkilerini bağırarak göstermez			
16	Kendi çıkarına ters düşen durumlara rağmen doğruyu söyler			
17	Sözünde durur.			
18	Emaneti korur (Ödünç aldığı bir şeyi zarar vermeden ve zamanı geldiğinde geri verir)			
19	Görev verildiği zaman kabul eder ve yerine getirir.			
20	Başladığı işi zamanında tamamlar.			
21	Araştırma yapmayı sever			
22	Bir çalışmada öncü olduğunda, çevresindeki herkese adil davranır.			
23	İnsanlar arasında ayırım yapmaz ve eşit davranır (Engel durumu, ekonomik durum vs).			
24	Başkalarının da hakları olduğunu bilir ve bencil davranmaz.			

Ek 2: Örnek Atölye Planı

Konu	: İş birliği
Tarih	: 16/04/2015
Süre	: 60' dakika
Teknikler	: Doğaçlama, rol oynama
Araçlar	: (Grup Şurup-Çocuk Şarkıları/ Üstünde altında), kağıttan yapılmış top, Örümcek Dodo Hikayesi (Yazan: Yıldız Kaya) , Ek-4 İşbirliği çalışma yaprağı (Karınca resimleri Azman, Çelebioğlu ve Tunç (2010) etkinlik kitabından alıntıdır.)

Kazanımlar:

1. Arkadaşlarıyla iş birliği yapar
2. Birlikte iş yapabilme ve görev paylaşımı yapmanın önemini fark eder

Süreç

A-Hazırlık-Isınma

1. Etkinlik: Tünel/Köprü oyunu

Lider çocukları iki guruba ayırır. Ayrılan çocuklar arka arkaya sıralanarak iki takım oluştururlar. İki grubun önündeki kişilere kağıttan yapılmış birer top verilir. Çocuklar toplarını bacak altından en arkaya doğru gönderirler. Toplar en arkadaki çocuklara ulaştığında da toplarla birlikte sıranın önüne gelirler. Tüm çocukların katılımıyla önce bitiren takım birinci olur. Daha sonra kağıt toplar baş üstünden elden ele verilerek aynı işlemler tekrarlanır. Her iki takımda oyunun sonunda alkışlanır (Antepli S. 2014-uyarlanmıştır)

Ara değerlendirme:

Çocuklardan minderlerine oturmaları istenir. Lider “Oynadığımız oyunu beğendiniz mi? Eğer ardi ardına sıra olmasaydık ve dağınık dursaydık öndeki top en arkaya daha zor gider miydi? Grubumuzun kazanması için iş birliği içinde yardımlaşarak çalışmak nasıl bir duygu?” sorularını sorar. Ardından iş birliği yapmak ne demek? Nasıl iş birliği yapılır? Evde ailemizle iş birliği yapıyor muyuz? Başka nerelerde iş birliği yapıyoruz? vb” sorularını sorduktan sonra çocuklara “Birlikte bir şeyler yapmak iş birliği yapmaktır. Örneğin sınıfımızı iş birliği yaparak toplayabiliriz. Evde annemizle iş birliği yaparak masayı hazırlayabiliriz” vb açıklamalarda bulunur.

Çocukların paylaşımları:

- *İş birliği yapmak birlikte çalışmaktır. Topu gönderirken arkadaşına yardımcı olmak demektir.*
- *İş birliği içinde çalışmak güzel bir duygu.*
- *Annemle iş birliği yaparak evi topluyorum, yemek masasını hazırlıyorum.*
- *Annem kurabiye yaparken ona yardım ediyorum.*
- *Okulda oyun oynarken, yarışma yaparken iş birliği yapıyoruz.*

B-Canlandırma

2. Etkinlik

Çocuklarla çember şeklinde yere oturulur. Lider çocuklara “Örümcek Dodo” hikayesini anlatılır. Hikayenin konusu çocuklarla birlikte çözümlenir. Ardından çocuklara roller verilerek hikaye hep birlikte canlandırılır.

Örümcek Dodo Hikayesi

Her yeri yemyeşil otlar ve çiçeklerle dolu güzel bir kır bahçesi varmış. Burada karıncalar, uğur böcekleri, örümcekler, cırcır böcekleri ve daha bir sürü çeşit hayvan yaşarmış. Bu bahçede herkes birbirine yardım eder, el birliği ile tüm zorlukların üstesinden gelirlermiş. Onların bu güzel arkadaşlığını duymayan kalmamış. Komşu bahçelerden hayvanlar, onların bu hallerini görmeye gelirmiş. Bu çiftlikte her şey iyiymiş hoşmuş ama düzeni bozan birisi varmış. O da, kötü kalpli örümcek Dodo imiş. Örümcek Dodo, başkalarıyla oynamaz, onları korkutmuş. Sadece korkutmakla kalmaz, birilerine yardım etmekten de nefret edermiş. Bu yüzden örümcek Dodo’nun hiç arkadaşı yokmuş. Artık kimse onunla konuşmuyor, yanına bile gitmiyormuş. Ama o, halinden memnun görünüyormuş. “Amaaan, benden uzak dursunlar, daha iyi. Arkadaşa ihtiyacım yok zaten, diye kendini teselli ediyormuş.

Bir gece bütün hayvanlar uykuya dalmış. Karıncalar, uğur böcekleri, örümcekler, cırcır böcekleri, bahçede ne kadar hayvan varsa mışıl mışıl uyuyormuş. Tam o sırada, uyumayan bir kuş, örümcek Dodo’nun yuvasını bozmuş. Dodo ise yükseklerden sırt üstü yere düşmüş. Yüzüstü olmak için düzelmeye çalışmış ama bir türlü düzelememiş. Acı içinde bağırmaya başlamış. Sesini duyan diğer hayvanlar uyanmış ve hemen arkadaşlarını kurtarmak için çalışmaya başlamışlar. Ancak örümcek Dodo o kadar ağırmış ki kimse tek başına onu yüzüstü döndüremiyormuş. Bu yüzden iş birliği yapmaları gerekmiş. Karıncalar, tırtıllar, uğur böcekleri ve diğer bütün hayvanlar iş birliği içinde örümceğin bir yanından tutarak bütün güçleriyle arkadaşlarını düzeltmişler. Örümcek Dodo’nun sırtı çok ağrıdığı için karıncalar onu yuvasına taşımışlar. Diğer böcekler de ona yiyeceklerinden getirip iyileşmesi için çaba göstermişler. Olayın şokundan kurtulamayan örümcek, uzunca bir süre konuşamamış. Bu sırada, kendisine elbirliği ile yardım eden bütün hayvanların çabasını düşünüyormuş. Hayvanların nasıl hemen bir araya gelip yardıma koştuklarını, iyilik yapmak için sanki birbirleriyle yarış yaptıklarını hayretle izlemiş. Bu zamana kadar hiç yardım etmediği hayvan arkadaşları, onu yalnız bırakmadıkları için çok etkilenmiş. O günden sonra örümcek Dodo o kadar yardımsever, güler yüzlü ve arkadaş canlısı bir hayvan olmuş ki, bundan sonra herkes ona yardımsever örümcek Dodo demiş.

- *Çocuklardan üçer kişilik karıncalar, uğur böcekleri, örümcekler ve cırcır böcekleri grupları oluşturuldu. Gönüllü bir çocuk örümcek Dodo, biri de kuş rolünü aldı. Lider hikayeyi anlatırken bu gruplar da kendi özelliklerine uygun sesler çıkartarak hareketlerini yaptılar.*

C-Değerlendirme

3. Etkinlik:

Çember olunarak yere oturulur. Lider çocuklara oynadığımız oyunlar hoşunuza gitti mi diye sorar. Ardından çocuklara şu soruları yöneltir: Ne hissettiniz? Zorda kalan birine yardım etmek nasıl bir duygu? Örümcek Dodo'ya yardım etmek için ne yapılacağına birlikte bir karar verip işbirliği içinde çalışmak nasıl bir duygu?

Çocukların paylaşımları:

- *Evet, oyunlar çok hoşuma gitti.*
- *Zorda kalan birine yardım etmek çok güzel bir duygu.*
- *Örümcek Dodo'ya tek başına yardım edemedik. O yüzden hep birlikte çalışmak işe yaradı.*

4. Etkinlik:

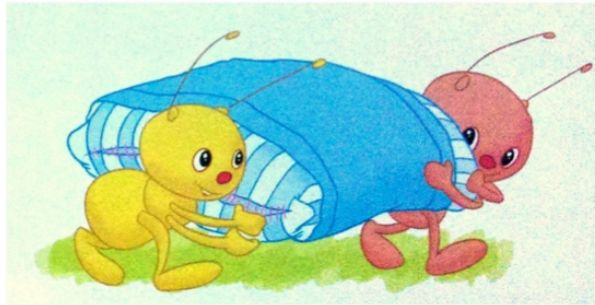
Çocuklardan masalarına geçmeleri istenir. Lider karıncaların olduğu çalışma yaprağını çocuklara göstererek şu soruları yöneltir: (EK-4 İş birliği çalışma yaprağı)

- Karıncalar birinci ve ikinci resimde ne yapıyor, anlatınız.
- Hangi resimde minder daha kolay taşıyor? Yuvarlak içine alınız. Neden daha kolay taşındığını anlatınız (Azman, 2010-Değerler eğitimi davranış etkinlikleri 16. Fasikül 'den uyarlanmıştır.)

Azman, Çelebioğlu ve Tunç (2010)'un değerler eğitimi davranış etkinliklerinden uyarlanmıştır.

Ek 3: İşbirliği

- Karıncalar birinci ve ikici resimde ne yapıyor, anlatınız.
- Hangi resimde minder daha kolay taşıyor? Yuvarlak içine alınız.
- Neden daha kolay taşındığını anlatınız.

Azman, Çelebioğlu ve Tunç (2010)'un değerler eğitimi davranış etkinliklerinden uyarlanmıştır.